

16.

SIMEON BEN REUVEN (1300-1375)

1306-1317

*Örvendezz a te ifjúságodban, és vidámítson meg téged a te szíved
a te ifjúságodnak idejében, és járj a te szívednek útjaiban,
és szemeidnek látásiban; de megtudd,
hogy mindezekért az Isten tégedet ítéletre von!
Vesd el a haragot a te szívedből, és vesd el a gonoszt a te testedből;
mert az ifjúság és a hajnal hiábavalóság.
És emlékezzél meg a te Teremtődről a te ifjúságodnak idejében,
míg a veszedelemnek napjai el nem jőnek, és míg el nem jőnek az esztendők,
melyekről azt mondog: nem szeretem ezeket! **

* Préd 12. 1-3

Reuven halála után Simeont és testvérét egyedül nevelte Bajle, és emellett gondot tudott még viselni Iszachar gyermekeire is, amikor azoknak az anyja egyedül nem győzte a tennivalókat. Iszachar legidősebb fia, Malachi, (aki különösen kedvelte a kicsi Simeont) betöltötte huszadik évét, és nősülése után folytatta a kereskedést ott, ahol azt Reuven a halálakor abbahagyta.

Simeon elég idős volt már ahhoz, hogy az apja hiányát megérezze, és emlékét megőrizze. 1306 szeptemberében a kerten belül játszott és eltörte a lábát. A törés nagyon nehezen gyógyult, így kénytelen volt sokat tartózkodni a házban, és hallgatni a halott apját tisztelő többi zsidó jó tanácsait, hogy mit hogyan kellene csinálnia. A következő tavaszon, mikor anyja és testvére meghűlve feküdt otthon, Simeon Malachinál lakott néhány héten keresztül. Egyik este, amikor lefeküdt aludni, hallotta, ahogy Malachi a feleségének elmesélte Iszachar és Reuven csodálatos találkozásának történetét. A suttogásból nem tudta kivenni, hogy mit jelentett apjának egy Szent Kereszt nevű kolostor, ezért elhatározta, hogy adandó alkalommal Malachitól meg fogja ezt kérdezni. Augusztus közepén híre ment, hogy a zsidók találtak egy halott szerzetest az erdőben, és azon tanakodnak, hogy mit tegyenek, mivel félték attól, hogy ha bárkinek szólnak a dologról, gyilkossággal lesznek megvádolva. Simeon Malachit próbálta faggatni, hogy ki és mi lehetett ez a szerzetes, de mivel nem kapott semmilyen választ, egy korábban hallomásból eltanult idézettel fordult hozzá:

*Emlékezzél meg az ős időkről; gondoljátok el annyi nemzedék éveit!
Kérdezd meg atyádat és megjelenti néked,
a te véneidet és megmondják néked!**

* 5Móz 32,7

Malachi nem értette, mit akar ezzel a kisfiú. Simeon elmondta, hogy akaratán kívül hallotta Malachitól, hogy az ismeri Reuven a történetét, és kérte, hogy mesélje el neki azt. Malachi azt gondolta, hogy a fiú úgyis elfelejti, amit hall tőle, ezért Sámsontól kezdve elmesélte neki a család történetét, és mindazt, amit még Reuven életéről tudott.

1308 és 1310 között viszonylagos nyugalomban teltek az évek, még akkor is, ha a környékbeli kiskirályok időről időre kifosztották, és elüldözték zsidókat. Simeont csupán az a vörös posztó-kör zavarta, melyet bal mellén kellett neki és a többieknek viselniük zsidó jelként az 1279 évi budai zsinat döntése alapján.

Időről időre vissza-visszakérdezte Malachitól atyáik történetét, és amikor látta, hogy ez Malachit igencsak feldühíti, az Írást idézte, mert tudta, hogy ez meglágyítja Malachi szívét:

„Apátlan árvák lettünk; anyáink, mint az özvegyek.”*

* Siral 5,3

Malachi végül megelégette a dolgot, és elmondta Bajlénak, hogy ha a fia nem hagy fel ezzel a kérdegetéssel, elzavarja a házából. Bajle erre elmagyarázta Simeonnak, hogy Malachi nem haragszik rá, de illetlennek tartja az állandó faggatását. Kérte a fiát, olyasmivel foglalkozzon, mint más rendes gyermek. Simeon szót fogadott anyjának, és a „rend” helyreállt.

1311. október közepén a fiú az erdőben játszadozott egyedül, amikor meglátott egy kidőlt fát, mely emberalakot formázott. A látvány lenyűgözte a kisfiút. Ezután amikor csak tehette kilátogatott az elpusztult fához és néhány hónap múlva egy késsel maga is farigcsálni kezdte a kidőlt fák ágait. Magányossá vált, de senki nem figyelt fel erre. Anyja, aki az utóbbi időben egyre többet beszélt arról, hogy nem akar özvegyen megöregedni, csak azt tartotta fontosnak, hogy a fia rendesen legyen felöltözve, és egészséges legyen. A lelkét senki nem ápolta, ölelni senki meg nem ölelte, amikor szüksége lett volna rá. Fél év múlva megfaragta Malachi arcát egy kidőlt fa ágába, majd hazavitte, és büszkén átadta ajándékát Malachinak, akibe a faragás láttán belefagyott a szó, majd mikor pedig magához tért, úgy kezdett el tüvölteni, mint aki eszét veszítette. Bálványimádással vádolta meg Simeont, aki teljesen összezavarodott, amikor megértette, hogy Mózes tilalmi ellenére faragott képet készített. Mivel még nem volt tizenhárom éves, és atyja sem vehette át a büntetését, a megtorlás elmaradt, de megígértették vele, hogy felhagy ezekkel a szokásaival. A képmást pedig az út mentén tűzre vetették, neki pedig végig kellett néznie, ahogy a faragását felemésztették a lángok.

A képmás eltüzelésének véletlenül szemtanúja volt a városba nemrégén érkezett fakereskedő, Ezekiel. Megkereste Simeon családját, és kérte, hogy a fiút adják ki neki segédnek, mert látta, hogy milyen ügyesen bánik a fával. Így került Simeon Ezekiel keze alá előbb Nagyszombatba, ahonnan hamarosan Bazinba költöztek át. Ezekiel számos munkát bízott rá, Simon pedig annyit

dolgozott, hogy bar micvójára, 1313. január 1-re épp csak haza tudott menni anyjához és rokonaihoz.

Fél év múlva, amikor Ezekiel már teljesen megbízott a fiúban, elmagyarázta neki, hogy titkosan keresztény urak megrendelésére is dolgozik, és azt szeretné, ha ő ebben is segítene neki. Lementek a pincébe, és egy rejtékajtó mögött feltárult a titkos műhely, ahol zsidóknak tilalmas fafaragványok álltak egymás hegyén-hátán: Jézus a kereszten, evangéliumbeli jelenetekkel megfaragott fakupák, bútorok, pajzsbélések, és címerek. Ezekiel elmondta, hogy a legfőbb megrendelők a trencsényi Csák nemzetség tagjai voltak. Simeon nem tudott ellenállni a kísértésnek, és beállt a titkos műhelybe dolgozni. Munkái olyan jól sikerültek, hogy 1315 őszére már sikerült annyi pénzt félretennie, hogy anyját támogatni tudta, és két év múlva egy fakereskedést nyitott saját erejéből a rokonok teljes megdöbbenésére.

1317. május 16-án éppen a titkos műhelyben dolgozott egy gyönyörűen megtervezett gyertyatartón, amikor Ezekiel leszegett fejfel belépett az ajtón. Két felfegyverzett férfi kísérte, hangtalanul lökdösték előre a reszkető zsidót. Ezekiel összevert arcára tekintve, Simeon tudta, hogy nagyon nagy lehet a baj. A fegyveresek azt állították, hogy ők a király emberei, és a feladatuk az, hogy a hatalmaskodó és lázadó főurak ellen a király érdekében minden eszközzel fellépjenek. Elmondták, hogy a titkos műhelyről úgy szereztek tudomást, hogy Ezekiel a király egyik hűséges emberén keresztül bonyolította le ügyeit trencsényi vagy másképp Csák Máté nagyúr részére. Ami ezután következett, az Simeont rémülettel töltötte el:

„Ti pedig kamarai zsidók a korona tulajdonához tartoztok úgy, ahogyan vagytok. Mi pedig a király meghosszabbított karjai vagyunk, és azt akarjuk tőletek, hogy kikémléljétek az engedetlenkedő főurakat, akik titeket váraikba beengednek. Azt akarjuk, hogy minden hónap második vasárnapján tegyetek jelentést az általatok megtapasztalt dolgokról, és akkor meghagyjuk nektek eltitkolt munkátokat és javaitokat. Ha azonban ellenszegültök, mindeneteket elveszünk az életetekkel egyetemben, de úgy hogy családaitokkal előbb tudatjuk bálványimádó vétkeiteket, majd pedig száműzzük őket egész Magyarországról.”

Az idegenek azt mondták, hogy a Csák-nemzetségbeliek felszámolása lenne Ezekiel és Simeon feladata, és figyelmeztették őket, hogy másnap visszatérnek a válaszáért. Amikor elmentek, Ezekiel így szólt Simeonhoz, aztán kiment az éjszakába:

Valamit hatalmadban van cselekedni erőd szerint, azt cselekedjed; mert semmi cselekedet, okoskodás, tudomány és bölcsesség nincs a Seolban, a hová menendő vagy.*

* Préd 9, 12

Simeon egyedül maradt a műhelyben. Atyjára gondolt, aki kedvére faraghatott volna Krisztusokat, ha eszébe jutott volna a pilisi erdőben. Anyjá-

ra gondolt, aki tejjel-mézszel táplálta őt, de aki nem figyelt oda rá, amikor lelki-ekben szükségét szenvedett. Malachira gondolt, akitől megtudta őseinek történetét, és akit (a többiekkel együtt) most halálos veszedelembé sodort. Elhatározta, hogy élni fog, és megteszi, amit előírtak neki, mert így csak az ő lelke bánhatja a sorsát, a többiek pedig megmaradnak saját sorsuk szerint.

Másnap reggelig nem került elő Ezekiel. Simeon egész nap várta őt, de nem hallotta a kettőjük által ismert titkos kopogást a műhely ajtaján. Este tért vissza a két idegen, akikkel Simeon közölte az elhatározását, de azt is, hogy nem tudja, hol lehet Ezekiel. A két férfi összenézett és csak annyit mondott, hogy Ezekielt felakasztva találták az erdőben. Simeon lelke összetört, mivel Ezekielt atyjaként szerette. Tudta, hogy Ezekiel feláldozta magát, és értesíteni akarta a Csák-nemzetségbelieket. Segítségért ment, de a király emberei kezébe futott, akik nem haboztak az életét elvenni. Simeon majdnem nekitámadt az idegeneknek, de aztán Sámuel szavai jutottak eszébe:

*Az Isten az én erősségem, ő benne bízom én.
Paizsom nékem ő s idvességemnek szarva, erősségem és oltalmam.
Az én idvezítőm, ki megszabadítasz az erőszakosságtól.**

* 2Sám 22,3

Intett az idegenek, akik leültek, és beszélni kezdtek.

Aznap este Máté nagyúr hiába várta hűségese emberét, Ezekielt, aki már évek óta kémkedett neki a királyi portákon. Gondolta, ifjú tanítványát talán épp most avatja be abba a titokba, ami a Magyar Királyság jövőjét meg fogja változtatni, ha Isten segítségével magához ragadhatja a trónt. Magához hívatta Vörös Ábrahámot, és újra megtárgyalták a tervet. Ez az Ábrahám tudta a bejárás módját a király szálláshelyére, ahová három embert kellett volna bejuttatnia. Ketten hű szolgálói voltak, akik tudták a kifelé vezető utat. A harmadik pedig Ezekiel lett volna, külön megbízatással. Azt sem Máté nagyúr, sem pedig Ezekiel nem tudta, hogy Ábrahám, aki tovább forralta terveit Máté nagyúr felett, nem véletlenül ajánlott egy zsidót áldozatnak, akit Máté koronázásakor királygyilkossággal vádolt volna meg. Azonban volt valami, amit még Ábrahám sem tudott...

1317-1321

Az Úr késedelmes a haragra, nagy irgalmasságú, megbocsát hamisságot és vétket, de a bűnöst nem hagyja büntetlenül; megbünteti az atyák álnokságait a fiakban harmad és negyed íziglen.*

* 4Móz 14,18

Simeon 1317. június 1-én érkezett Trencsénbe, Máté nagyúr birtokainak központjába, és magával hozta a díszesen megfaragott két hatalmas gyertyatartót, melyet Máté a házi kápolnájába rendelt meg elkészíteni. Nem tudta, hogy a kupában elrejtve Ezekiel utolsó jelentései vannak ügyesen behelyezve.

Simeont Vörös Ábrahám, Máté tárnokmestere fogadta, mert Máté éppen hadakozott valamerre. Ábrahám megtekintette a két gyertyatartót, melyek látszólag elnyerték a tetszését. Miután megtalálta az elrejtett iratokat, megkönnyebbülve sajnálkozott Ezekiel zsidó sajnálatos halála fölött. Óvatosan rákérdezett, hogy a halott mester beszélt-e valamit Simeonnal, ami nem a faragással volt kapcsolatban, de mivel látta, hogy Simeon nem tud semmit, elengedte a fiút. Mikor a gyertyatartók kifizetésére került sor, Simeon megkérte a tárnokmestert, hogy néhány napig hadd maradjon bent a várban, és hadd nézze meg Ezekiel mester remekműveit, abban a reményben, hogy Máté nem feledkezik meg róla, és újabb faragványokat rendel majd tőle. Ábrahám Simeont a Péc-nembeli László gondjaira bízta.

Simeon a várban töltött napok során (miközben Ezekiel munkáiban gyönyörködött), mindent és mindenkit aprólékosan megfigyelt az utasítás szerint. Lelkiismerete háborgott a kémkedés miatt, de szeme előtt ott lebegett családja kiűzetésének rémképe, úgyhogy teljes erővel belevetette magát küldetésének teljesítésébe. Hallotta, hogy Máté nagyúr harmadnapra érkezik, ezért tudta, hogy kevés idő áll rendelkezésére a feladata elvégzésére.

Simeon nem vette észre, hogy Ábrahám figyelte őt a Péc-nembeli Lászlóval. A harmadik este, amikor ez a László a kíséretével és Simeonnal borozásba fogott, Simeon előkészítette a két idegen által hozott papírost, amely egy nem létező levélre adott válasz volt a királyi kancelláriáról, „*annak az uraságnak, aki a trencsénbeli Máté hűséges embere volt ezidáig*”. Mikor aztán ez a László a részeket álmát aludta, és kísérete is nyugovóra tért, Simeon elemelte László kabátját és a hamis levelet becsempészte abba. A kabáttal kiosont a várkapuhoz, és a kapu elé ejtette le, félelmében majdnem elmenekült a várból. Végül hajlékában imádsággal töltötte az éjszakát.

*Azért az Úr félelme legyen rajtatok, vigyázzatok arra, a mit tesztek;
mert az Úrnál, a mi Istenünknel nincsen hamisság,
sem személyválogatás, sem ajándékvétel.**

*2Krón 19.7

*Ragadj ki és ments meg engem az idegen-fiak kezéből,
a kiknek szájak hazugságot beszél, s jobbkezők a hamisság jobbkeze.**

*Zsolt 144.11

Másnap, Máté a megérkező nagyúr ordítva kerestette az árulót az emberei között. Mindenkit kipanacsolt a vár közepére, felmutatta a kabátot és megkérdezte, hogy azt ki vesztette el. Szerencsétlen Péc-nembeli László nem

tudta, hogy mit rejt a kabát, és jelentkezett érte. Máté lefogatta, megkínóztatta és levágatta az egyik ujját. Simeon nem bírta tovább, és jelentkezett Ábrahám-nál, hogy engedje el őt haza. Ábrahám, aki maga is meg volt zavarodva, mert nem tudta, hogy a megkínzott László kém volt-e vagy sem, azzal engedte el Simeont, hogy hat hét múlva újra jelentkezzen Trencsénben és hozzon magával egy díszesen faragott kupát, amely a leleplezés történetét mutatja be.

Máté és Ábrahám összeültek, hogy megtárgyalják Ezekiel halálával előállott helyzetet. Ábrahám azon javaslatát, hogy vonják be terveikbe Simeont, nem fogadta el Máté, és úgy határozott, hogy a tervek végrehajtását elhalasztja mindaddig, amíg teljes biztonsággal nem tudják azokat végrehajtani. Ábrahám nyugtalanul nézett a nagyúrra, mert hosszú évek óta csiszolt terve füstbe menni látszott. Elhatározta, hogy ha Máté nem emeli őt magasabbra, akkor majd másképp tesz azért, hogy céljait elérje.

Simeon június közepén ért haza, ahol már nyugtalanul várták. Megmutatta, hogy fakereskedésével mennyi pénzt szerzett, és így a család elfogadta, hogy a jövőben Simeon különféle utakra fog menni. Malachi megkérdezte, hogy elkísérje-e őt, de Simeon elhárította a felajánlközást, bár a szíve szakadt meg, hiszen Malachi szemében látta a szeretet és békülés szándékát.

A két idegen (hogy honnan tudták, mikor érkezik haza, soha nem derült ki) hazaérkezése után már másnap meglátogatta Simeont a műhelyben, megveregették a vállát, mert tudtak a László elleni sikeres ármánykodásról. Elmondták neki, hogy most próbáljon Ábrahám ellenére tenni, mert a király tárgyalásban van Ábrahám lehetséges utódjával, aki egyben az ő emberük lenne.

Simeon éjjel-nappal dolgozott a míves kupán, míg az el nem készült. Július elején újra útnak indult és Trencsénbe meg is érkezett egy hét múlva. Salamon szavaival vigasztalta magát:

*Nincs emlékezet az előbbiekről; azonképen az utolsó dolgokról is,
melyek jövőndök, nem lesz emlékezet azoknál, a kik azután lesznek.**

*Préd 1,11

Vörös Ábrahám ismét fogadta Simeont, és lenyűgözve szemlélte meg a kupát. Miközben a jelenetet nézte, ahol a nagyúr lefejezteti Lászlót, elmondta, hogy a nagyúr végül nem ölette meg az árulót, hanem váltságdíj fejében engedte, de bár ne tette volna, mert László Károly királyhoz pártolt át.

Simeon újra elszállásolást nyert a várban. Érezhető volt, hogy valamire készül a nagyúr. Egyik éjjel, amikor újabb faragáson dolgozott, hallotta, ahogyan Vörös Ábrahám a fegyverhordozójával suttog a várbeli műhely mellett. Arról beszéltek, hogy Máté azt követeli Ábrahámtól, hogy János nyitrai püspököt támadja meg a seregével Nyitránál, azért, hogy őt megölve a várat megszerezhesse Máténak. Ábrahám, aki nem éppen szent életet élt, ilyen gyilkosságra azonban mégsem akart vetemedni, ezért aggodalmait megosztotta a félig szunnyadó fegyverhordozóval. Amikor ez végleg elaludt, a ré-

szeg Ábrahám magában beszélt tovább, és átkozta Mátét, amiért valamiféle ter-
vet nem hajtott végre, és így megfosztotta őt a további vagyonosodásától. Ami-
kor azt mormogta, hogy a király emberének jobb lehet lenni, mert az meghálál-
ja a szolgálatokat, Simeon hirtelen ötlettől vezetve bekopogott hozzá, és hívás
nélkül belépett az ajtón. Ábrahám az arcátlanságtól szóhoz sem jutott, de attól
még inkább kifehéredett, amit hallott Simeontól. Simeon elmondta, hogy aka-
ratlanul fültanúja volt az iméti vallomásának, és tudna segíteni Ábrahámnak,
ha az jól megfizetné ezért. Elmondta, hogy nem csupán Máté nagyúrnak készí-
tett különféle faragásokat, hanem a király magas rangú embereinek is, akikről
tudja, hogy az a feladatuk, hogy a megöregedett Máté mellől elhalásszák annak
embereit, büntetlenséget, hivatalt és vagyont ígérve azoknak, akik átpártolnak
hozzájuk. Simeon elmondta, hogy két hét múlva Detrekő váránál kell találko-
zania a király embereivel, mert tartozik nekik egy szépen faragott Krisztussal. Fel-
ajánlotta Ábrahámnak, hogy szól az érdekében. Ábrahám teljesen összezavaro-
dott. Itt volt az alkalom Mátétól való elszakadásra, előrébb lépésre, de emléke-
zett László esetére és tudta, hogy Máté milyen legyetlen tud lenni az árulókkal
és családjakkal szemben. Azt azonban nem tudhatta, hogy Simeon nem véletle-
nül Máté embere, ezért azt mondta, hogy ha Simeont erős őrizetben itt tarthatja
addig, amíg le nem megy Detrekőre és a találkozót el nem intézi, akkor megfize-
ti a szolgálatait. Simeonnak sem volt választása, ráállt az alkura, és csak remélni
tudta, hogy Ábrahám nem megy Mátéhez panasszal, mert akkor az az ő halálát
jelentené. Végül is az Írás szavait vette magára és abban nyugodott meg:

*Mit zúgolódik az élő ember?
Ki-ki a maga bűneiért bűnhődik.**

* Siral 3,39

Ábrahám másnap elindult, és a fegyverhordozója kíséretében töltött el
két nagyon hosszú hetet, míg Simeon Trencsénben várta a sorsát, őrizet alatt.
Ő is faragott, faragványokat javított, közben rettegve figyelte a kaput, hogy
visszatér-e Ábrahám. A várban is ideges hangulat uralkodott, érezhető volt,
hogy Máté csapást akar mérni a királyra. Csehországból zsoldosok érkeztek, a
kovácsok egész nap fegyvereket javítottak.

Vörös Ábrahám augusztus elején tért vissza. Bezárkózott Simeonnal,
kifizette szolgálatait és elmondta neki, hogy valóban találkozott Detrekő várá-
nál a király embereivel, akiktől kellő biztosítékot kapott az átpártoláshoz. Mi-
vel még mindig félt attól, hogy Simeon Mátéhez fordul, ezért fegyverhordozó-
jával egészen Bazinig kísértette. Egy hét múlva jelentek meg a király emberei,
újából megköszönték aranyakkal Simeon szolgálatait, de azt követelték, hogy
minekután nem az emberüket nevezte ki Máté az elpártolt Ábrahám helyé-
re, azonnal menjen vissza Trencsénbe, és próbáljon Bogár fia Márton közelébe
férközni, és rávenni őt is az átpártolásra. Simeon újra visszaindult, és augusz-
tus végére érkezett Trencsénbe. Néhány nap várakozás után Máté fogadta őt.

A várakozással telt napok alatt Simeon megtudta, hogy Kácsik-nembeli Simon felgyújtatta és leromboltatta Nyitra városát, a várat elfoglalta. Máté arra utasította Simeont, hogy Nyitra pusztításáról készítsen neki egy táblaképet.

Ezekben a hetekben kereste fel a várat egy Deshot nevű férfi, aki Máté egyetlen életben maradt leányának volt a férje. Kegyetlen ember hírében állott, ezért Simeon nagyon meglepődött, amikor szívélyesen érdeklődni kezdett a táblakép iránt. Deshot végtelenül unatkozott Máté árnyékában, ezért sokszor felkereste Simeont, és bizalmas viszonyba kerültek egymással.

Szeptember elején nyugtalanító hírek érkeztek Komáromból. A király és serege körbefogta a várat és ostromra készült. A táblakép szeptember 7-én készült el, akkor, amikor hírt kaptak arról, hogy a komáromi várat két napja megtámadta a király serege. Máté a hírt hallva, lezáratta a várat, és senkit nem engedett ki, nehogy bárki átpártoljon a királyhoz, és ismét elárulja őt.

Ekkor érkezett a várba Sternbergi István, akit a magyarok Cseh Istvánnak hívtak. Azt emlegette Máté környezete, hogy mivel a nagyúr fia korán elhalt és vejét, Deshotot nem tartotta alkalmasnak hatalmas birtokainak kormányzására, utódjának a keménykezű Sternbergi Istvánt akarja kijelölni. Okkal vagy ok nélkül Deshot és Sternbergi István elkerülték egymást a bezárt várban. István gyanakodva méregette Máté zsidaját, akit nap mint nap látogatott a nagyúr utálatos veje.

November 3-án elesett Komárom, azonban még vagy félszáz vár tartozott Máté alá, ezért a nagyúr a vereséget nem vette túlságosan komolyan, és Simeon végre hazamehetett. Nem sokáig örülhetett hazatértének, mert anyja 1318. január 4-én meghalt Nagyszombaton. Simeon mélyen gyászolta az anyját, és vétkei miatt félve mondott Kadist. A gyászoló fiú február végén tért vissza Trencsénbe, miután erre félreérthetetlenül felszólították őt a király emberei.

Furcsa hónapok voltak ezek. Március elején Kalocsán a püspökök a nyitrai pusztítás miatt újra kiközösítették Mátét, aki ezzel nem törődve elment Esztergomba a keresztetek konventjére, ahol a hozzá még mindig hú Kistapolcsányi Gyula lévai várnagynak birtokot adományozott.

Deshot és Sternbergi István tavasszal nem tartózkodott Máté köreiben, ezért az úr Trencsénben Bogár fia Márton volt. Május végén Simeon üzenetet kapott, hogy két nap múlva vonuljon ki Léva várához, ezért Bogár fia Mártontól néhány napos eltávozást kért és kapott, mondván faanyag után kell néznie, mert Máté által rendelt faanyag megvizesedett. Léva alatt a megadott helyen a két királyi ember várta őt (ezek valószínűleg egymást ellenőrizhették, hogy ennyire nem mozdultak el egymás mellől), és velük volt Vörös Ábrahám is. Ábrahám átadott egy levelet Simeonnak, amelyben arra szólította fel Bogár fia Mártont, hogy ő maga is hagyja ott Mátét, és csatlakozzon a királyhoz. Simeon hiába könyörgött nekik, hogy hagyják végre őt felszabadulni ezek alól a terhek alól, újra megfenyegették, és egy kicsit meg is rugdosták, hogy tudja, hol a helye.

Trencsén felé az úton Simeon jajgatott:

*És monda:
Kérlek atyjámfiái, ne cselekedjete gonoszságot.*

* 1Móz 19.7

*És monda Akháb Illésnek:
Megint rám találtál ellenségem?
És ő monda: Rád találtam;
mert te magadat mindenestől arra adtad,
hogy gonoszságot cselekedjél az Úr szemei előtt.*

* 1Kir 21.20

*És ha az igaz elhajol az ő igazságától,
és gonoszságot cselekszik, minden útálatosság szerint,
melyeket a hitetlen cselekedett, cselekeszik, nemde éljen-é?
Semmi igazságairól, a melyeket cselekedett, emlékezés nem lészen:
gonoszságáért, melyet cselekedett,
és az ő vétkéért, melylyel vétkezett,
ezekért meg kell halnia.*

* Ezék 18.24

Simeon a kínok kínját állta ki, amíg ismét bejutott a várba és meg tudta húzni magát. Tudta, hogy egy ilyen levéllel a birtokában azonnal karóba húznák, és képtelen volt elgondolni azt, hogy hogyan juttassa el a levelet Bogár fia Mártonnak: az épp csak megtúrta a zsidót a vár falai között. A véletlen segített a küldetése végrehajtásában. Egy hét múlva egy madár kiverte az ablakot Márton szobájában, és a keret is megsérült, így az magához hívatta Simeont, hogy az megjavítsa a sérült részeket. Simeon látta az asztalon a nagy halom elintézetlen levelet és iratot, mellyel Márton bajlódott, mivel nehezen tudott olvasni. Amikor Márton egy pillanatra elhagyta a szobát, Simeon a nála őrzött levelet a halom közepébe rakta bele, aztán megjavította a keretet.

Június közepén azt vették észre a várban, hogy Bogár fia Márton eltűnt, senki nem tudta megmondani hova lett, mígnem júliusban értesültek az átpártolásáról: szilágyi várnagyként szolgált a királyt.

Márton elvesztése után Sternbergi István javaslatára Máté legfőbb bizalmasává emelte fel azt a Kácsik-nembeli Simont, aki a nyitrai vérengzésben kitűntető szerepet vállalt magára. Deshot irtózott ettől az embertől, ezért ismét elhagyta a várat, Simeon pedig kiszökött a várból, és hazamenekült, novemberben érkezett haza. Igaznak érezte az Írást:

*Nincs épség testemben a te haragodtól;
nincs békesség csontjaimban vétkeim miatt.**

* Zsolt 38,4

Két hónap múlva felkeresték Simeont a király emberei. Kérdőre vonták, mire Simeon elpanaszolta, hogy attól tart, hogy a Kácsik-nembeli Simon kínpadra vonja, és akkor ő bevallja, hogy a királynak kémkedik. A királyi emberek váratlanul megértően bólintottak, majd elmentek, és április közepén jelentek meg ismét azzal, hogy sikerült titokban rávenniük Simont, hogy ő is pártoljon át, így újra szabaddá lett az út Trencsénbe.

Simeon július elején ért Trencsénbe. Máté igen betegnek tűnt, dúlt-fúlt amiatt, hogy Simon (aki ekkor már krassói és somlyói ispán volt) úgy pártolt át a királyhoz, hogy javait és fiait is az ő bosszújára hagyta, akiket azonban nem volt szíve kivégeztetni atyjuk árulása miatt. Máté nem vette észre, hogy birodalma széthullóban van, és csak idő kérdése, hogy mikor omlik teljesen össze. Őszintén beszélt Simeonhoz, elmondta, hogy halálának közeledtét érzi, és megparancsolta, hogy készítsen neki egy koporsót, amelybe halála után fog költözni. A koporsónak a leg-erősebb fából kell készülnie és Máté útmutatásai szerint kell azt díszíteni. A koporsó aljába Simeonnak egy titkos rekeszt kellett készítenie. Máté közölte Simeonnal, hogy megkap mindent a munkája elvégzéséhez, de ha bármit kifecsegne, azonnal karóba húzatja. Simeon megrémült a feladattól, de egyben reménykedni kezdett azon, hogyha Máté tényleg meghalna, akkor vége szakad megpróbáltatásainak is.

Máté meghagyta Sági Bedének (aki ekkor előkelő helyre lépett elő szerviensei köréből), hogy teljesítse Simeon minden kívánságát, szerezz be mindazt, amit az szükségesnek lát. A szükséges anyagok szeptember végére érkeztek meg. Egyedül Deshot volt beavatva a tervbe, aki figyelmeztette Simeont Sternbergi István kiszámíthatatlan természetére, és azt tanácsolta, hogy ha netán tényleg meghalna Máté, Simeon azonnal meneküljön el a várból, mert István őt is a megölelendők között tartja nyilván.

Októberben újabb anyagokra volt szükség, illetve a király embereinek kellett volna jelentést tenni, ezért Simeon elbocsátást kért Sági Bedétől. Nagyon meglepte, hogy Sági Bede ugyan elengedte őt, de vele kívánt tartani, mintegy kíséretként. Ahogy elhagyták Trencsént, Sági Bede faggatni kezdte Simeont, hogy milyen viszonyban volt Vörös Ábrahámmal. Simeon megrémült, mert azt hitte, hogy rajtakapták a kémkedésen. Sági Bede elmondta, hogy Sternbergi István szerint Simeon a király kéme, és mint ilyet azonnal ki kellene végeztetni. Bede elmondta, hogy maga is át kíván pártolni a királyhoz, de kapcsolatot kell erre találnia. Ha Simeon tud ebben segíteni, gazdagon megjutalmazza, ha nem segít, és szólni mer bárkinek a kéréséről, mint törvénytelen zsidót kivégezteti. Simeon ezek után nem anyagért ment Sági Bedével, hanem Lévára, a királyi emberekkel való találkozóra. Hogy ott miről esett szó, nem tudta meg, de visszafelé Sági Bede nagyon boldognak látszott és többször megveregette Simeon hátát is örömeiben. Ezek után Simeon egyéb feladatai mellett Máté koporsóját készítette, és várta, hogy Máté mikor tér vissza a várba, hogy utasításaival folytatásra ösztönözze őt.

1320 februárjában Sági Bede egy portya alkalmával nem tért vissza. Később, mint a király hrussói várnagyáról érkezett róla hír, s ez végképp elkerítette Mátét és felbőszítette Sternbergi Istvánt.

A koporsó 1320. augusztus elejére készült el, amelyet Máté egy másik várában rejtett el a világ elől. Máté számára ez az év sorozatos veszteségeket hozott, de tanácsosai szerint alapjaiban mégsem rengette meg hatalmát. Sternbergi István azonban már nem volt ennyire bizakodó, mert év végére elesett nyugaton Jókő, délen Visegrád, keleten Sirok és Fülek, északon a zólyomi Lipcse.

1321. március 18-án váratlanul meghalt Máté. Sternbergi István azonnal magához ragadta a hatalmat, és keményen fellépett a királyi hadakkal szemben. Deshot Késmárkra menekült, magával vitte Simeont, akit Sternbergi István halálra kerestetett, mivel kiderült, hogy a Sági Bede az ő segítségével pártolhatott át. Simeon Deshot családjánál töltött néhány hónapot, megborotválva és keresztény ruhába öltöztetve. Családja semmit nem tudott róla, fake-reskedése megszűnt, áruit széthordták. Augusztusra Károly király végleges vereséget mért Sternbergi István hadaira, aki Csehországba menekült. A hír Késmárkra szeptemberben ért, ahol Simeon és Deshot már egy ideje igen jó barátságban éltek. A közvetlen veszélyektől megszabadulva Simeon hazaindult, és 1321. november elején érkezett haza. Deshot és családja szeretettel tartotta meg a tyrnauai, azaz nagyszombati Simeont az emlékezetében.

Simeon néhány hetes otthoni tartózkodás után lement Bazinba a műhelybe, és egy táblába véste Prédikátor Salamon szavait:

Mindennek rendelt ideje van és ideje van az ég alatt minden akaratnak.

Ideje van a születésnek és ideje a meghalásnak;

Ideje az ültetésnek, ideje annak kiszaggatásának, a mi ültettetett.

Ideje van a megölésnek és ideje a meggyógyításnak;

ideje a rontásnak és ideje az építésnek.

Ideje van a sírásnak és ideje a nevetésnek;

ideje a jajgatásnak és ideje a szökdelésnek.

Ideje van a kövek elhányásának és ideje a kövek egybegyűjtésének;

ideje az ölelgetésnek és ideje az ölelgetéstől való eltávozásnak.

Ideje van a keresésnek és ideje a veszítésnek;

ideje a megőrzésnek és ideje az eldobásnak.

Ideje van a szaggatásnak és ideje a megvarrásnak;

ideje a hallgatásnak és ideje a szólásnak.

Ideje van a szeretésnek és ideje a gyűlölésnek

ideje a hadakozásnak és ideje a békességnek.*

* Préd 3, 1-8

A műhelyt bezárta és felgyújtotta, a táblát becsomagolta és a Sági Bedétől kapott aranyokért elküldette Deshotnak. Többé nem vett kezébe szármot, és faragványt nem készített.

Trencsénbeli Máté sírját vandál módon megrongálták korábbi hívei. Csak a követ bontották meg, mert nem tudták, hogy a koporsó fenekén, a két-rétegű fa közé becsúsztatva feküdt a nagyúr személyes krónikája, amelyet az

utolsó négy évben mondott tollba egy mindig háttérben maradó, de őt mindig mindenhova elkísérő névtelennek. A krónika részletesen tárta fel, azokat az eseményeket, amelyek aztán a nagyúr bukásához vezettek. Kíséretének viselt dolgai, a király elleni tervezett merénylet, kémeinek névsora és egy a zsidókhoz írott jogmegadó-levele. Az iratok mellett egy ősi pergamen feküdt, amely leírását adta annak, hogy Atilla hármas koporsóját hova temették: ha ideje engedte volna, trencsényi Máté Atilla koronájával koronázta volna meg magát, és emelte volna fel a nemzetet újra, magasba.

Ezekiel, Ezekiel ki voltál te valójában? Megtaláltad az írást, feltártad a halmot, és áruba bocsátottad tudásodat annak, akitől a legtöbbet remélted: haláloed előtt elárultad-e kínzóidnak, mit találtál?

Meghaltál-e egyáltalán zsidó Anonymus?

1322-1349

*Kitől féltél és rettegtél, hogy hazudtál és rólam meg nem emlékezel,
szívedre sem vevéd?*

vagy azért nem félsz engem, hogy hallgatok már régtől fogva?*

* Ésa 57,11

*Te elhagytál engem, azt mondja az Úr, másfelé jártál;
azért kinyújtom kezemet ellened, és elvesztelek téged;
belefáradtam a szánakozásba!**

*Jer 15,6

Simeon az elmúlt négy évben félretett, és kimenekített pénzből 1322 tavaszán Nagyszombatban posztókereskedést nyitott. Breslauval és Brünnel kereskedett, és kizárólag ennek szentelte az életét. A királyi emberek soha többé nem keresték, és senkinek sem jutott eszébe feltételezni azt, hogy bármilyen része volt neki trencsényi Máté megbuktatásában. Ha mégis valakinek eszébe jutott volna ez a képtelen ötlet, az inkább hasznára vált volna, mintsem kárára, mert a király szilárd hatalmat épített ki, és megjutalmazta a hűség híveit. Simeon Deshot levelére nem válaszolt, és Bazinban elhitette mindenkivel, hogy kívándorolt az országból.

1322-től 1325-ig Simeon a kereskedő zsidók életét élte, sem többnek, sem pedig kevesebbnek nem mutatta magát, nem is különbözött senkitől. Károly király békében hagyta a zsidókat, ez legalább valamelyest megnyugtatta Simeon lelkiismeretét, az Úrnak ezért hálát adott.

*Fűves legelőkön nyugtat engem,
és csendes vizekhez terelget engem.**

* Zsolt 23.2

1325 augusztusában váratlanul felkereste őt anyja unokaöccse, akinek a családja a kaliszi tűzvész és pogrom után Lembergbe költöztek. Nehemia elmondta, hogy az utóbbi évtizedben Lembergben megnőtt a zsidók száma és sikeresen indított el ő maga is egy posztókereskedést, amelyet most szeretnének Reuven fiának, Simeonnak a kereskedésével összefűzni. Mivel Simeonnak tetszett az ötlet, megbízta Malachit ügyeinek helybeli intézésével és Lembergbe kísérte Nehemiát, ahová december végén érkeztek meg. Januárban Nehemia és Simeon Tarnopolba ment, ahol Nehemia megmutatta a lerakatát, melynek hatalmas mérete elkápráztatta Simeont. A két unokatestvér ezután megállapodott egymással abban, hogy Nehemia Nagyszombatba hozza az árut, ahol Malachi kezeli a lerakatot, míg a nőtlen és gyermektelen Simeon pedig értékesíti azt nyugat felé Bécs, Regensburg és Strassburg vonalon. Nehemia elmondta, hogy Kaliszból Strassburgba települt át egy fivére, aki már megszervezte észa-kon Wormsig, délen pedig Baselig az áruterjesztés útvonalát. A hatalmas kereskedelmi lehetőségek Simeont felrázták csendes magányából. Április közepére visszatért Nagyszombatra, ahol Malachit is sikerült rávennie a közösköedésre.

Simeon első útjára Strassburgba 1326 augusztusában indult, amikor beérkezett Lembergől az első nagyobb mennyiségű posztó. Simeon csak most értette meg igazán mekkora nehézséget vett a nyakába, mivel a posztóval át kellett vágnia keresztben Németföldön. Szerencsére sikerült egy megbízható hajóst találnia, aki a Dunán felvitte egészen a forrásig, majd onnan továbbhadt karavánjával Strassburgig, ahová december közepén érkezett meg. Már várta Nehemia fivére, Jermijahu. Simeon végtelenül örült, hogy megérkezett, mert nagyon kimerítette az utazás. 1327 első felében Jermijahu végigvezette Simeont a Basel-Freiburg-Strassburg-Worms útvonalon, és bemutatta azoknak, akikkel a posztó révén kapcsolatba kellett kerülnie.

Simeon első útjáról 1327 novemberében ért vissza Nagyszombatba. Az utazás eredményes volt, és hozott annyi javat, amelyből még újabb beruházásra is futotta.

Simeon következő útja 1328. februártól novemberig tartott, és jelentős anyagi hasznot jelentett. Amikor újra hazaért, nősülően tört a fejét. Nagyszombatban nem talált magához való asszonyt, ezért 1329 tavaszán lement Tatára, ahol szép számban éltek hittestvérei. Simeon itt létesített egy lerakatot, és néhány hétre maga ült bele, hogy az áruit értékesítse. Itt találkozott Rivkával, akit az apja küldött Simeonhoz, hogy válasszon ruhának való anyagot nővére esküvőjére. Simeonnak nagyon megtetszett Rivka, és kiderítette, hogy a lánynak nincsen kérése, és még csak tizenhat éves lesz a nyáron. Ezért elment hát a lány apjához, és megkérte a lánya kezét. Mivel Simeon szép ember volt, nőtlen és jómódú, és Rivkának is megtetszett, az atya belegyezett a gyors frigybe, amelyet 1329. szeptember 19-én tartottak meg Tatán, ahová Simeon egész rokonságát leutaztatta Nagyszombatból. Simeon feleségével Nagyszombatban telepedett le, boldog életüket csak az szakította meg évente egyszer hosszabb időre, hogy Simeon a Rajna vidékére utazott.

Gyermekeik szépen születtek sorban, és mivel Simeon néhány év alatt igen meggazdagodott a kereskedése révén, a család boldogsága teljesnek látszott. Simeonnak és Rivkának 1330 és 1346 között hét gyermeke született.

*Sokat cselekedtél te, Uram Istenem,
a te csodáiddal és terveiddel mi érettünk;
semmi sem hasonlítható hozzád;
hírdetném és elbeszelném,
de többek, semhogy elszámálhatnám.**

* Zsolt 40,6

Az 1347. év végén már hallani lehetett a fekete halál terjeszkedéséről, ezért Simeon nem akart útra kelni, féltette a családját. Mivel azonban semmilyen módon nem tudta megoldani annak a hatalmas rakomány posztó szállítását, amelybe az összes megtakarítását befektette az év elején, végül mégis útnak indult 1348 tavaszán. Az út során tudta meg egy genovai utazótól, hogy a pestis Kaffából, a Krímből érkezhett. Egy Janiberg nevű tatár kán seregével megostromolta a genovai kézen lévő kaffai kikötőt, és elpusztult állatokat dobott be a falak mögé ostromgépeivel. A tetemektől lebetegedett emberekről a betegség átterjedt a patkányokra, amelyek a genovai hajókon behurcolták a pestist Genovában, ahonnan aztán a járvány tovább terjedt a szárazföldön is.

Strassburgba érve Simeon látta, hogy nagy a baj. A pestis dühöngött, s mivel a zsidók közül kevesebbet ölt meg, azt beszélte a tömeg, hogy a zsidók megmérgezték a keresztények kútjait a pestissel, mert így akarják átvenni a hatalmat. Simeon tudta, hogy a zsidók jobb védettségenek a valódi oka az, hogy többet tisztálkodtak a vallási előírásaik miatt, mint a keresztények, és ezért lassabban terjedt a járvány közöttük. Szeptemberben a kútmérgezés vádja mindenhol megjelent, egyedül Strassburg három vezetője, Konrad von Wintertur polgármester és két tanácsnoka, Gosse Sturm és Peter Schwarter állt ki nyíltan a zsidók ártatlansága mellett, még a püspökkel is szembeszálltak. A zsidók így magasztalták őket:

*Mert az Úr igaz;
igazságot szeret,
az igazak látják az ő orcáját.**

* Zsolt 11,7

Simeon Strassburgban maradt, Sturm tanácsnok házában bújtatatták el. Néhány hétre Strassburg mellett állt ki Basel, Freiburg és Köln is, azonban ezekben a városokban a feldühödött tömeg nyomására, olyan tanácsnokokat helyeztek a városi tanácsba, akik elveszejteni kívánták a zsidókat. Az elzászi városok gyűlésén Strassburg képviselőinek indítványait elutasították, és a strassburgi püspök, Berthold kezdeményezésére és iránymutatás alapján elhatározták, hogy az érintett vidékről kiűzik a zsidókat.

Simeon nem tudott kimozdulni a Sturm-házból. Egész napokon át imádkozott:

*Bizony te éretted gyilkoltak minket mindennapon;
tekintettek bennünket, mint vágó-juhokat.
Serkenj fel! Miért alszol Uram?!
Kelj fel, ne vess el minket örökké!
Miért rejtjed el orczádat, és felejtjed el nyomorúságunkat és háborúságunkat?
Bizony porba hanyatlik lelkünk, a földhöz tapad testünk.
Kelj fel a mi segítségünkre, ments meg minket a te kegyelmedért!*

* Zsolt 44, 23-27

1349. január elején Baselben tárgyalás, és ítékezés nélkül zsidókat égettek meg, Freiburgban pedig addig gyötörtek egy zsidót, amíg az minden förtelmes bűnt be nem vallott, közöttük a kútmérgezést is. Ennek a zsidónak a vallomását felhasználva néhány újabb zsidót addig kínoztak, amíg be nem vallották, hogy Strassburgban, Baselben és Freiburgban az összes zsidó tudtával fertőzték meg meg a keresztények kútjait. Ezek után az elfogott freiburgi zsidókat megégették a máglyán. Közöttük égett el Simeon unokatestvére is, Jermijahu is. Strassburg még mindig a zsidók mellett állt, de mindenki tudta, a zsidók itt sem fogják elkerülni sorsukat. Február elején a csőcselék megrágalmazta a tanácsnokokat, hogy hazugságra fizették meg őket a zsidók. Egy hét múlva a strassburgi csőcselék nyomására és fenyegetésére a tanácsnokot elmozdították, és helyükre a zsidókkal leszámolni képes tanácsnokokat helyeztek, akik majdnem kétezer zsidót el is fogattak, és február 14-én, szombaton élve elégették őket, leszámítva azokat, akik kikeresztelkedtek.

Simeon a Sturm-házból simára borotvált képpel és keresztény ruhában március végén ment ki. Végigjárta a lerakatokat, de sehol nem talált senkit, az összes megmaradt zsidó elmenekült. Simeonnak sikerült megtalálnia a lerakatok mellett kialakított rejtekhelyeken azokat az aranyakat, amelyeket a pusztítás előtt rejtettek el a társai. Mivel nem volt senki, akivel ezt megoszthatta volna, a rejtekhelyen papírost hagyott, melyre feljegyezte, hogy ő vitte el a javakat, és ha valaki igazolni tudja jogosságát, keresse meg őt Nagyszombatban. Hazafele tartó úton szörnyű pusztítást látott mindenfelé. Minden harmadik embert megölt a pestis, teljes falvak néptelenedtek el.

1349 májusában, mikor Simeon hazatért, gyász fogadta. Feleségén kívül csak egyetlen leánygyermek maradt életben. Beteljesedett rajta az Írás.

*De ezekben az időkben nincs békessége sem a kimenőnek,
sem a hazajövőnek,
mivelhogy nagy a nyomorúsága mindazoknak,
a kik e földön laknak;**

* 2Krón 15,5

1350-1353

És a miképen örvendezett az Úr rajtatok, hogy jót tett veletek és megsokasított titeket: akképen fog örvendezni az Úr rajtatok, hogy kiveszt és kipusztít titeket; és ki fogtok gyomlálatni arról a földről, a melyre te bemégy, hogy bírjad azt.*

*5Móz 28,63

Simeonnak egy pestistől sújtott országban kellett újra kezdenie életét. Soha senkinek nem mondta el, de úgy hitte, a korábbi bűnös élete miatt érte őt és családját a sok csapás. Feleségével egymást vigasztalva folytatták az életüket, és a gyermekeik közül az egyedül életben maradt tizenöt éves Ráhel sorsának jobbra fordításán fáradoztak. Simeon magát nem kímélve a munkában próbálta meg elfojtani érzéseit. Erőfeszítéseinek eredményeként két év múlva újra egy virágzó posztókereskedés tulajdonosa volt.

Az 1351. év végén váratlanul és Simeon nagy boldogságára Nehemia betoppant hozzájuk a fiával: ők is túléltek a pestist és a pogromokat. Simeon és Nehemia elhatározta, hogy a kettőjük által visszahozott javakból újra kialakítják a kereskedésüket, és néhány év múlva újra megpróbálnak nyugatra menni, mert keleten kereskedni nehezebb. Megállapodásukat követő fél év múlva Ráhel hozzáment Nehemia fiához, és felköltözött Kaliszba. Simeon és Rivka egyedül maradtak addig, amíg a következő tavaszon Simeonhoz beköltözött Nehemia és második felesége. Nehemia az után házasodott újra, hogy első feleségét a pestis elvitte. Második felesége, Lea, harminc évvel fiatalabb, egy árván maradt fiatal leány volt, akiért Kaliszban a pestis előtt sok kérő jelentkezett, mivel szépsége mellett atyja vagyona is vonzóvá tette.

Rivka és Lea jól megértették egymást, ezért a férfiak úgy döntöttek, hogy útra kelnek, és elmennek Strassburgba, megvizsgálni, hogy alkalmasak lettek-e a viszonyok arra, hogy a kereskedést beindítsák. Nem mondták el feleségeiknek, hogy Worms mellett az erdőben egy titkos lerakatot hagytak, s ha az ott lerakott posztónak baja nem esett, akkor minden reményük meglesz arra, hogy biztonságosan eltartsák családjaikat. 1352. szeptember elején érkeztek Wormsba. Az útjuk veszélyekkel volt tele, mert hiába öltöztek a városok közelében keresztény gúnyába, bizony néha megkergették őket a parasztok. Előfordult, hogy verekedésbe keveredtek, és egy hétig egy barlangban kellett meghúzniuk magukat, amíg a veszedelem elmúlt. Itt a barlang sötét falai között Nehemia elpanaszolta Simeonnak, hogy sokszor veszedelni kényszerül ifjú és szertelen feleségével, mert az több ölelésre vágyik, mint amennyit ő adni tud. Simeon megértéséről biztosította elkeseredett társát, de a panasz befészkelte magát a fejébe.

A wormsi titkos lerakat érintetlen volt. A rejtékelyet elődeik akkorára építették, hogy két szekér is elfért benne, melyeket most Simeonék újra

hasznosítani kezdtek. Lovakat vettek, a szekér elé fogták őket, és így baktattak be Strassburg városába december elején.

Simeon (keresztény ruhában) elment megköszönni Gosse Sturmnek, amiért megmentette az életét. Sturm örömmel fogadta Simeont, később Nehemiat is, és néhány napra marasztalta őket. Megígérte, hogy jutalék ellenében segít Franciaország felé továbbítani a posztókat, és ezt Simeonék el is fogadták.

1353 áprilisában tértek vissza Tatára. Gyászban ülő asszonyok fogadták őket, mivel Kaliszból jött a hír, hogy Ráhel Nehemia fiának gyermekét nem tudta megszülni, a gyermek odaveszett, és Ráhel úgy megsérült, hogy nem lehet többé gyermeke. Simeon vigasztalhatatlan volt. Gyermektelen, magtalan maradt, öregecske feleségétől már nem lehetett gyermeke, így utód nélküli végzetét beteljesedni látta.

Simeon megfogadta, hogy nem törődik sorsának ilyen fordulataival. Úgy érezte, hogy az Úr mondani akar neki valamit, csak ő képtelen azt meghallani. Átmenetileg a kereskedéssel sem tudott törődni, csak naphosszat elmélkedett, majd augusztusban néhány napra eltűnt otthonról. Nehemia és a feleségek már a legrosszabbra gondoltak. Mikor Simeon újra előkerült, magával hozott egy fatáblát, amelyre (fogadalmát megszegve) a Prédikátor szavait véste fel az elmúlt napokban, azért, hogy azt az imaházban elhelyezzék:

*Mikor adám az én szívemet a bölcseségnek megtudására,
és hogy megvizsgáljak minden fáradságot, a mely e földön történik,
(mert sem éjjel, sem nappal az emberek szeme álmodni nem lát):
Akkor eszembe vevém az Istennek minden dolgát,
hogy az ember nem mehet végére a dolognak, amely a nap alatt történik;
mert fáradozik az ember, hogy annak végére menjen, de nem mehet végére:
sőt ha azt mondja is a bölcs ember, hogy tudja, nem mehet végére.
Mert mindezt szívemre vettem, és pedig azért, hogy megvizsgáljam mindezt:
hogy az igazak és bölcsék és azoknak minden cselekedetei Isten kezében vannak;
szeretet is, gyűlölet is, nem tudják az emberek, mind ez előttük van.
Minden olyan, hogy mindenkit érhet,
egyazon szerencséje van az igaznak és gonosznak,
jónak vagy tisztának és tisztátalannak,
mind annak, aki áldozik, mind a ki nem áldozik,
úgy a jónak, mint a bűnösnek,
az esküvőnek úgy, mint a ki féli az esküvést.
Mind az ég alatt való dolgokban e gonosz van,
hogy mindenkinek egyenlő szerencsájök van;
és az emberek fiainak szíve is teljes gonoszsággal,
és elméjükben minden bolondság van, a míg élnek,
azután pedig a halottak közé mennek.**

* Préd 9, 1-5

Mindenki úgy hitte, Simeon elméje elborult. Atyáinak Malachitól halott csodálatos története és a Prédikátor szavai észhez térítették mély búslakodásából. Megölelte feleségét, és Nehemiat karon fogva táncolni kezdett, és arról énekelt, hogy már évekkel ezelőtt megfogadta: örökké bizik az Örökkévaló kegyelmében, hogy még így is magot támaszt öneki. Nem tudta, hogy a Prédikátor szavai voltak ezek is:

*Mikor Istennek fogadást téssz,
ne halogasd annak megadását;
mert nem gyönyörködik
a bolondokban.
A mit fogadsz, megteljesítsd!**

*Préd 5,4

1353-1360

*Ki a világosságot alkotom és a sötétséget teremtem,
ki békességet szerzek és gonoszt teremtek;
én vagyok az Úr, aki mindezt cselekszem!**

*Ésa 45,7

Mindazt a betegséget és mindazt a csapást is, a melyek nincsenek megírva e törvénynek könyvében, reád rakja az Úr, míglen kipusztulsz.*

*5Móz 28,61

1353 végén Magyarországon, amikor már tíz éve uralkodott I. Lajos, a lovagkirály, a zsidók helyzete biztonságos volt. A németföldi pogromokhoz hasonló, a pestisjárvánnyal kapcsolatos zsidóüldözések nem ütötték fel a fejüket, ezért a nyugati országokból sok zsidó telepedett át az országba.

A Tatára betelepülők között élt kölni Jichaknak, aki ismert néhány olyan kereskedőt, akivel Simeonék is kereskedtek korábban. Ez az új ismeretség jókor jött Simeonnak, aki a következő év elején útra kívánt kelni Nehemiával Strassburgba újabb posztórakománnyal. Úgy vélték, hogy kölni Jichak segítségükre lehet a szétszóródott kereskedők megtalálásában. Az ötletből tett született: tyrnai Simeon, kaliszi Nehemia és kölni Jichak 1354 februárjában útnak indult nyugatra. A Duna ekkora már hajózható volt, így viszonylag gyorsan tudtak haladni. Jichak kellemes beszédes utazótársnak bizonyult, és annak ellenére, hogy neki is menekülnie kellett Kölnből, sok szépet mesélt a városról. Májusban érkeztek Strassburgba. A Sturm-ház néptelen volt, és kiderült, hogy Gosse Sturmot elüldözték, nem tudták neki megbocsátani azt, hogy a zsidóknak segített öt évvel azelőtt. Simeonéknak is azonnal menekül-

niük kellett, mert a sohasem nyugvó csöcselék rájuk támadt, és ismét kútmérgezéssel vádolták őket. Strassburgi céljaikat el kellett felejtetniük, ezért Jichak javaslatára Kölnbe felmentek, ahol szerencsájukre rátaláltak egy velük rokonszenvező keresztény kereskedőre, akinél néhány napra meghúzták magukat.

Néhány hetes tanakodás után úgy határoztak, hogy Jichak Kölnben marad, Simeon visszatér Tatára, Nehemia pedig felmegy Kaliszba, és így újra elindítják az országokon átívelő kereskedésüket. Simeon és Nehemia örömmel indult vissza, de Isten haragja újra váratlanul lecsapott rájuk: az úszni nem tudó Nehemia Regensburgnál a Dunába esett, és már csak holtan tudták kihúzni. Miután Simeon eltemette unokatestvérét Regensburg mellett, és erről az ottani zsidóktól kapott írást, egyedül érkezett vissza Tatára június elején.

Otthon Simeon vigasztalni próbálta Leát ekképpen:

*Így térnek meg az Úrnak megváltottai,
és ujjongás között Sionba jőnek,
és örökös öröm fejökön;
vigasságot és örömet találnak, eltűnik a fájdalom és sóhaj!*

* Ésa 51.11

Lea, aki ekkor még csak huszonegy éves volt, gyászba vonult. Mivel Nehemia halálával a kaliszi pénzforrás megszűnt, kétségessé vált az, hogy sikeres tud-e lenni a kereskedés egy jórészt ismeretlen emberrel (Jichakkal), és a kaliszi források elvesztésével. A majdnem ötvenöt éves Simeon először gondolt arra, hogy végleg fel kell adnia álmait. A lelkében megfáradt férfit az özvegy Lea és a felesége is biztatni kezdte, ezért elhatározta újra, hogy visszamegy Kölnbe Jichakhoz és új alapokra helyezik a megállapodásukat. 1355 januárjában kölni Jichak és Simeon megállapodtak abban, hogy Jichak flandriai posztót fog szállítani Simeonnak, aki pedig azt Magyarországon fogja értékesíteni, és az ebből szerzett javakból más árukat fog neki visszaszállítani.

A reménykedő Simeon április végén érkezett vissza Tatára. Nem vette észre, hogy felesége és Lea között feszültté vált a viszony, mert távollétében a fiatal Lea ugyan jelét nem adta annak, hogy a még mindig tetterős Simeont el akarja választani feleségétől, de jó néhányszor emlegette Rivka, hogy ő még vagy húsz évig szülhet gyermeket, máskor pedig azt, hogy bízik abban, hogy Simeont meghallgatja az Úr, és magot támaszt neki. Rivka okos asszony volt és tudta, hogy mit jelent ez, férje megvilágosodásáért imádkozott:

*Hogy a gonosz asszonytól téged megőrizzenek,
az idegen asszony nyelvének hizelkedésétől.
Ne kívánd az ő szépségét szivedben,
és meg ne fogjon téged szemöldökeivel;
Mert a parázna asszony miatt jut az ember egy darab kenyérre,
és más férfi felesége drága életet vadász!*

*Vehet-é valaki tüzet az ő kebelébe,
hogy ruhái meg ne égnének?*

* Péld 6.24-27

Mikor Rivka és Simeon magukra maradtak, Rivka elpanaszolta férjének, hogy Lea micsoda fondorlatosan gondolkodik, és jobb lenne őt visszaküldeni oda, ahonnan jött. Simeon felháborodottan akarta kérdőre vonni Leát, de felesége akkor még visszatartotta ettől. A következő hetek furcsa viharokat kavartak hármójuk között. Rivka riadtan vette észre, hogy Simeon nem zavarta el Leát a házától, és azt, hogy Lea megérezte Simeon tétovázásában azt, hogy tudomására jutott, amit tudomására szeretett volna juttatni. Simeon pedig szinte bénult volt a gondolattól, hogy az Isten mégiscsak kegyelmet gyakorolna felette, és nem tudta eldönteni, hogy kísértésbe esett vagy az Úr hívó szavát nem meri meghallani.

Amikor feleségéhez ért a Prédikátor szavai jutottak eszébe:

Éld életedet a te feleségeddel, a kit szeretsz, a te hiábavaló életednek minden napjaiban, a melyeket Isten adott néked a nap alatt, a te hiábavalóságodnak minden napjaiban; mert ez a te részed a te életedben és a te munkádban, melylyel munkálódol a nap alatt. *

* Préd 9,11

Amikor Lea illegette magát előtte Ézsaiás szavai törtek fel elméjébe:

Szóljatok Jeruzsálem szívéhez, és hirdessétek neki, hogy vége van nyomorúságának, hogy bűne megbocsáttatott; hiszen kétszeresen sujtotta őt az Úr keze minden bűneiért.*

* Ésa 40,2

Simeon vén számárnak érezte magát, amiért nem tudja a kísértéstől magát megszabadítani, de annyira vágyott arra, hogy utódai legyenek, hogy nem volt képes Leát elküldeni a házától. Végül a legrosszabb megoldást választotta: újra útnak indult és a két nőt együtt magára hagyta.

1356 és 1359 között Tata és Köln között a kereskedés Simeon és Jichak jóvoltából állandósult és mindkét családnak tisztességes megélhetést biztosított annak ellenére, hogy az utazások ritkultak és meghosszabbodtak, hiszen Simeon már közel hatvan éves volt, és Jichak sem volt már fiatal.

Az asszonyok közötti háborúskodás elcsendesedett azzal, hogy Simeon a feleségével maradt, és kiházasította Leát. Nem tudni miért, Kaliszban élő leányukról soha semmilyen hírt nem kaptak többé.

A békés időszak megváltozni látszott. 1356-ban a magyar lovagkirály Dusán szerb ortodox fejedelemre támadt, és háborúskodását keresztes háborúként hirdette meg a népe előtt, mert azt a célt tűzte ki, hogy a szerbeket majd a római katolikus hitre téríti át. Simeon tudta, hogy ez nem jelent jót a zsidókra

nézve sem, mert a támadás eredményétől függően, őket is meg akarják majd téríteni, vagy bűnbaknak fogják kikiáltani. Félelmei miatt 1357-ben Simeon egy nem tervezett útján ismét Kölnbe ment, és letétbe helyezett egy nagyobb összeget Jichaknál arra az esetre, ha Tatáról menekülnie kellene. A letét nem került felhasználásra.

1359 elején a magyar király a kunokra támadt, és ezúttal őket próbálta a római katolikus hitre téríteni. Simeon biztos volt abban, hogy a következők a zsidók lesznek, de már ötvenkilenc éves volt, ezért nem indult útnak betegeske feleségével.

1360 májusában Lajos király kihirdette, hogy minden zsidónak, aki nem veszi fel a római katolikus hitet, el kell hagynia Magyarországot. Simeont is megpróbálták megtéríteni, de ő összehalkolta vagyonát és feleségével együtt megindult Köln felé. Vénségükre földönfutók lettek. Házukat a többi zsidó házzal együtt a király elvette. Annyi becsület volt azonban a királyban, hogy a menekülő zsidókat nem bántotta, magukkal vitt értékeiket nem raboltatta el.

1360 júniusában Kölnből néhány napi járásra az addigra már nagybeteg Rivka meghalt. Simeon őt is eltemette, mint már oly sokakat a családjából, és egymagában érkezett meg Jichakhoz, aki az egyetlen támasza maradt. Augusztusban a rekkenő hőségben Simeon asztalra borulva aludt Jichak házában. Furcsa álmot látott. Fialat feleséggel táncolt, aki akár az unokája is lehetett volna. Egy kicsiny gyermeket vettek körbe, aki felnevetett rájuk. Valaki pedig a háta mögül, akit nem láthatott, ezt súgta a fülébe:

*Majd megtudod, hogy békességben lesz a te sátorod,
s ha megvizsgálod a te hajlékodat, nem találsz benne hiányt.
Majd megtudod, hogy a te magod megszorodik,
és a te sarjadékok, mint a mezőn a fű.
Érett korban térsz a koporsóba,
a mint a maga idején takarítatik be a learatott gabona.*

* Jób 5,24-26

1360-1371

*Örvendezvén örvendezek az Úrban, örüljön lelkem az én Istenemben;
mert az üdvnek ruháival öltöztetett fel engem, az igazság palástjával vett
engemet körül, mint vőlegény, a ki pap módon ékíti fel magát, és mint
menyasszony, a ki felrakja ékességeit.**

* Ésa. 61, 10

*És lesz az igazság műve békesség, és az igazság gyümölcse nyugalom és
biztonság mindörökké.**

*Ésa 32,17

Kölnben az a kevés, aki megmaradt, szeretettel fogadta be Simeont, hiszen akkoriban inkább elvándoroltak keletre, mintsem onnan jöttek be hozzájuk. Az első öt évben Simeon nagyon szerényen élt azzal a meglepő tapasztalattal, hogy ennyi csapás után is tudja élvezni az élet apró örömeit. Ezekben az időkben többször eszébe jutott, hogy mivel Rivka elhalt mellőle, talán újráházasodhatna, és gyermekei lehetnének. Ezeket a gondolatokat csupán az árnyékolta be, hogy hatvan éve fölött járt már, és mint ilyen, aggastyánnak számított.

Annak ellenére, hogy a zsidók ezt szokás szerint nem ünnepelték, 1366 tavaszán Jichak a hetvenedik születésnapjára kisebb vendégséget hívott össze, ahol Simeon összetalálkozott wormsi Józsuéval, aki még a nagy pestisjárványt követően költözött be Kölnbe, és már itt alapított családot. Ez a Józsué igen vidám ember volt, mind a ragályt, mind az üldöztetést szerencsével túlélte egész családjával, így aztán azon kevesek közé tartozott, akinek a házában állandóan gyerekek zajongtak, rokonok jöttek és mentek. Józsué megkedvelte a hallgatag Simeont, ezért meghívta magához többször a sabbatot megülni. Simeon az ilyen alkalmakkor csak szükségzavúan beszélt megpróbáltatásáról, inkább az Írásban való jártasságára derült fény, amikor (mint egy rabbi) jobbnál jobb tanácsokat adott Józsué családtagjainak dolgaikban. Sokan támaszkodtak rá a nehéz időkben, mert úgy élt, ahogy mondta:

*Az Istennek használ-é az ember?
Sőt önmagának használ az okos!*

* Jób 22.2

*A ki szegény ily áldozatra, oly fát választ, a mely meg nem rothad;
okos mestert keres, hogy oly bálványt állítson, a mely nem ingadoz.*

* Ésa 40.20

A negyvenéves Józsué és Simeon szinte fiú és atya barátságba keveredett: Józsué igen korán elvesztette atyját és anyját is. A gyerekek egyre inkább rokonnak tekintették Simeont, aki boldogan hagyta, hogy ezzel elkényeztessék. 1369 júniusában Józsué megkérte Simeont, hogy vegyen a legfiatalabb lányának, Vejgelének ruhát, mert azt szeretné neki adni tizenhatodik születésnapjára, de ideje nem engedi, hogy a vásárra menjen. Simeon meg is vásárolta a ruhát, amit Józsué át is adott lányának.

A ruha nagyon tetszett Vejgelének, de tudta, hogy nem apja választotta neki, mert az apját ezek a dolgok soha nem érdekelték igazán. Feltűnt neki, hogy Simeon bácsi is titkolózik, és végül addig nyúzta az apját, amíg az meg nem mondta neki, hogy Simeon volt az, aki a ruhát kiválasztotta neki. Amikor Vejgele és Simeon magukra maradtak, Vejgele megkérdezte Simeont, hogy miért éppen azt a ruhát választotta ki. Simeon erre elmondta, hogy Vejgele szeméhez, alakjához, magasságához, ajkainak pirosságához mérten választotta a ruhát. Oly nagyon belemelegedett, hogy észre sem vette, hogy szinte szerelmi vallomást tesz Vejgelének,

dicsérve azon minden szépséget. Vejgele, akit megindítottak az idős ember tüzes szavai, gondolkodóba esett, hogy vajon miért eshetnek neki ennyire jól egy vénember dicséretei. Végül arra jutott, hogy Simeon csak testében vén, de lelkében és szellemében egy fiatal férfi még. Ezután Simeon egyre többet próbált Vejgele közelében lenni, aki ezt a közeledést nem háritotta el, mivel kedves volt neki.

Józsué nagyon megdöbben, amikor Simeon 1370 februárjában megkérte tőle Vejgele kezét. Megrökönyödése akkor volt nagyobb, amikor Vejgele maga is arra kért az atyját, hogy adja beleegyezését a házasságához. Józsué figyelmeztette Vejgelét, hogy Simeon nagyon öreg ember, lehet, hogy csak éveik vannak hátra. Megkérdezte, hogy ha Simeon még esetleg nemzőképes lenne, ki fogja felnevelni halála utána a gyermekeit? Vejgele védelmébe vette Simeont, és elmondta, hogy nem találkozott még Simeonhoz hasonló, megbízható, okos, kedves és megértő férfival, ezért nem azért akar hozzá menni, mert abban reménykedik, hogy Simeon még élél százhusz évig, hanem azért mert gyermeket szeretne tőle, akit Simeon szellemében nevelhet fel, mert hisz abban, hogy Simeon magjának meg kell fogannia, és tovább kell öröklődnie. Március végén Józsué megegyezett Simeonnal, hogy következő év elején elveheti Vejgelét, ha az még akkor is úgy akarja, és ha sikerül vennie magának egy takaros kis házat Józsué házának közelében.

Simeon szárnyalt a boldogságtól. Újra fiatalnak érezte magát, és csak azért imádkozott, hogy az Úr engedje meg neki ezt az esküvőt és azt, hogy gyermeke foganjon Vejgele méhében. A házat májusban megvásárolta, és azt október közepén egymaga, minden segítség nélkül úgy csinította ki, hogy a zsidók a csodájára jártak annak, hogy az aggastyán micsoda ifjonti erővel rendelkezik.

1371. március 3-án Kölnben megesküdtött egymással Simeon és Vejgele. A tavaszi szél összekavarta Simeon ős haját Vejgele fekete hajával.

*Tégy engem mintegy pecsétet a te szívedre, mintegy pecsétet a te karodra;
mert erős a szeretet, mint a halál,
kemény, mint a sír a buzgó szerelem;
lángjai tűznek lángjai, az Úrnak lángjai.**

* Én 8,6

1372-1375

*Erősítetek engem szőlővel,
üdítetek fel engem almákkal;
mert betegek vagyok a szerelemnek.**

*Én. 2,5

Te pedig elmégy a te atyáidhoz békességgel, eltemetettel jó vénségben.*

* 1Móz 15,15

Az esküvő napján és azután nem volt boldogabb pár Kölnben Simeonnál és Vejgelénél. Noha a szájukra vették őket az emberek, őket ez nem érdekelte, és büszkén hirdették, hogy Vejgele várandós lett Simeontól. Simeon boldogsága az egekbe szökött. Mindene megvolt, amit csak kívánna akart, Jóbként élte az életét, egészsége kivirágzott, naphosszat énekelt, míg várta, hogy megszülessen gyermeke.

Vejgele jó feleség volt. Figyelt Simeon korára és nem követelt meg tőle olyan dolgokat, amelyek a nehezére estek volna, bár az is igaz, hogy Simeon soha semmiről nem panaszkodott neki, és úgy tartotta fiatal feleségét, mintha maga is ötven évvel fiatalabb lett volna.

1372. július 18-án Kölnben megszületett Saul ben Simeon. Simeon egy egész hétig táncolt örömeiben. A kis Saul meleg otthoni szeretetben kezdett cseperedni, a vörös folt halványan, de felismerhetően látszott a tarkóján.

1373 tavaszán Kölnben újra fellángolt az erőszak, ezért Simeon és Józsué úgy döntött, hogy mivel a magyar király nyolc évvel azelőtt visszahívta zsidóit, odaköltöznek. Jichak, aki ekkor már nagyon öreg volt, sírva búcsúzott tőlük.

1374 januárjában érkeztek Tatára, ahol azonban nem volt elegendő hely Simeon és Józsué családjának. Mivel Simeon emlékezett arra, hogy atyja Esztergomban élő zsidók között talált rá testvérére, elvezette a családot Esztergomba, és ott telepedtek. Júliusban itt született meg Simeon és Vejgele második gyermeke, Bajle.

1375 januárjában Simeon meghűlt és ágynak esett. Mivel betegsége elhúzódott és még áprilisban is csak feküdni tudott, Vejgelének elmesélte atyjainak történetét, hogyha ő meghalna, azt adja tovább Saulnak. Korai volt az aggodalma, május végére valamelyest meggyógyult, és a ház körüli munkákban segédkezett.

A kicsi Saul már három éves volt, amikor Simeon a nyakába vette és úgy szaladgált vele az udvaron. Hiába kérte Vejgele Simeont, hogy vigyázzon magára, az nem hallgatott rá, és úgy viselkedett, mintha harmincéves lenne. Férfiúi erejének teljességében élte napjait.

1375. november 11-én hajnalban Simeon felriadt. Szoritást érzett mellkasában, ami azonban hamar elmúlt, megsimogatta Saul arcát, és visszafeküdt Vejgele mellé boldogan, majd örök álomba szenderült.

Józsué így búcsúztatta Simeont:

„Adtam leányom kezét egy embernek, aki maga többet tapasztalt az életből, mint valamennyien együttvéve. Volt bátorsága vénségére újrakezdeni az életét, nem törődve csúfolóival és saját félelmeivel sem. Magját elszórta közibénk: meghallgatta az Úr az ő kérését. Végül négy év adatott meg neki, de abból kitelt volna negyvennégy is másnak. Itt fekszik a sírban előttünk Simeon ben Reuven, egy az igazak közül.

Áldott legyen az ő emléke.

Dicsőség az Úrnak! Szela!”

*És a por földdé lenne, mint azelőtt volt;
a lélek pedig megtérne Istenhez,
a ki adta volt azt.**

*Préd 12, 9